

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 5

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Новітні освітні технології в контексті сучасних
глобалізаційних та інтеграційних процесів”
м. Київ, МАУП, 10 жовтня 2012 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2013

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 9 від 31.10.12)*

Редакційна колегія:

*Подоляка А. М., д-р юрид. наук — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор*

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

**Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видав-
О-72 ничий дім “Персонал”, 2010 —**

Вип. 5: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Новітні освітні технології в контексті сучасних глобалізаційних та інтегра-
ційних процесів”, м. Київ, МАУП, 10 жовт. 2012 р. / редкол.: А. М. Подоляка
(голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.),
А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2013. — 264 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції
“Новітні освітні технології в контексті сучасних глобалізаційних та інтеграційних
процесів”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Украї-
ні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів,
а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

ЗМІСТ

К. В. Корсак Ноопедагогічна основа освіти для ХХІ ст.....	6	А. О. Куртакова, А. О. Дорошев Напрями модернізації вищої освіти в Україні.....	40
Є. В. Рильцев, Л. Є. Калашнікова, Х. Є. Лисак Щодо інновацій у сфері освітянських послуг.....	10	А. О. Білоус, А. О. Ляхович Державне управління вищою освітою в Україні в контексті Болонського процесу.....	44
Н. М. Чернуха Формування соціальної мобільності студентів у сучасному інтеграційному освітньому просторі.....	16	О. І. Дікареєв Освітня парадигма курсу дипломатії.....	52
О. В. Баєва Формування кваліфікаційних вимог та моделі підготовки фахівців із менеджменту охорони здоров'я.....	22	Л. Г. Кайдалова, Н. Б. Щокіна Педагогічні технології у підготовці магістрів педагогіки.....	57
Ю. В. Руль Шляхи подальшої диференціації підготовки спеціалістів та магістрів на кафедрі медичної психології і психокорекції.....	24	І. І. Касьян, М. О. Прищенко Стилістичні тенденції у проектуванні web-ресурсів.....	60
Т. М. Дудка Інноваційні рішення новітніх інформаційних технологій для вдосконалення контролю знань у дистанційному навчанні.....	28	Є. В. Кміта Щодо використання таксономічних дієслів у процесі навчання авіадиспетчерів.....	65
Ю. В. Логвинов Инновационные технологии обучения дисциплине “менеджмент” в мариупольском институте МАУП.....	30	А. Ю. Ковальчук, І. Я. Воронецька Забезпечення реалізації права на повну загальну середню освіту дітьми-інвалідами, сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.....	68
В. Г. Пинькас, О. А. Топоркова И. Н. Кувичка, Д. В. Топорков Компьютерное моделирование в системе обучения студентов-медиков.....	35	Г. П. Кондратенко Формування гуманістично- естетичної спрямованості особис- тості майбутнього вчителя.....	72
О. В. Поляк Гасло “ноосферизації” і шлях до сталого розвитку.....	37	П. М. Лісовський Толерантність як духовний пріоритет феноменології мудрості в сучасну добу глобалізму.....	76
		Т. В. Лутаєва Формування полікультурної компетентності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів.....	78

ОСВІТНЯ ПАРАДИГМА КУРСУ ДИПЛОМАТІЇ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 5, 2013, 52–56

Для кращого вибору способів та методів підготовки дипломатів зупинимося на деяких змістовних характеристиках та параметрах становлення цього інституту та його національних особливостях. Звернемося до оригінальної теоретичної моделі російської дослідниці Т. В. Зонової. Спираючись на компаративний й системний аналіз, вона розробила модель сучасної дипломатії як динамічної в історії суспільства категорії, розвиток якої зумовлений процесами виникнення держав нового типу. Зонова характеризує дипломатичну систему як глобалізацію *ante litteram*, як таку, що започаткувалася в певний час (епоха Відродження) і в певному місці (держави Апеннінського півострова), і з часом поширилася на весь світ. Зазначене уможливорює пояснити часовий розрив, який виник між виникненням професійної дипломатії й появою сучасної моделі дипломатичної служби, це дає змогу прогнозувати майбутній вектор розвитку дипломатичної служби і коло світових проблем, якими займатимуться дипломати. Аналізуючи наявні тенденції в дипломатії, дослідниця прогнозує зростання її ролі в забезпеченні розвитку суспільства через орга-

нізацію глобального діалогу, в основу якого закладено принципи справедливості й прав людини, толерантності й культури миру. Саме дипломатія є найефективнішими інструментом для встановлення й підтримки життєво важливого діалогу з цих проблем людства [1].

Принагідно звернемося до думки політичних антропологів, а саме: Маршала Салінза та Елмана Сервіса. У своїй праці “Еволюція та культура” вони створили еволюційну модель як протиставлення неорганічній еволюції (зростання безпорядку, що переходить в однорідність) [2]. Культурна еволюція, на їхню думку, відзначається збільшенням організації, зростанням концентрації енергії та збільшенням неоднорідності, містить як прогрес, так і кризу — адаптивну модифікацію та відхилення, і тут може допомогти дипломатія. Маршал Салінз, розвиваючи цю теорію у розділі “Мінова вартість і дипломатія примітивної торгівлі” книги “Економіка кам’яного століття” [3], відзначає, що вже стародавній світ стояв перед вибором сценарію конфлікту чи компромісу через домовленості щодо використання спільних природних ресурсів. При встановленні дружніх відносин з

чужоземцями виникає торгове товариство або торгова спорідненість і, що особливо істотно, досягається це засобами самого обміну. Економічні відносини виступають також як дипломатичний маневр. В такому контексті міжгруповий обмін слугує не тільки “моральній меті” встановлення дружби, а й запобіганню ворожнечі.

Про актуальність такого підходу стверджують італійський дослідник Джованні Маджі (Giovanni Maggi) та Х. Канройсер (H. Kunreuther) із Пенсільванського університету. Проаналізувавши тенденції в торгових договорах СОТ [4], контекст МВ зі зростаючою кількістю природних, техногенних катастроф, соціальних потрясінь, екстремальних явищ [5], вони дійшли аналогічного висновку про необхідність компромісу та “моральної мети” в правилах гри дипломатії.

Принагідно зазначмо, що концепт “моральної мети” було задекларовано ще в джерелах стародавньої Індії (Манавадхармашастрі, Артхашастрі). В Манавадхармашастрі (закони Ману) приділяється багато уваги особистим якостям дипломатів, від яких залежить успіх дипломатичних місій. Мистецтво містріштартха (дипломата вищої категорії) полягає в умінні запобігти війні та зміцнити мир. Мир і його протилежність (війна) залежать від послів, оскільки лише вони створюють і сварять союзників. А тому, за законами Ману та Артхашастри, дипломат має бути людиною передбачливою, всебічно освіченою і здатною приваблювати до себе людей [6].

Ще один момент, характерний для міжнародних відносин, помітив

Чжао Хунвей [7]. Цей сучасний фавхівець із політики КНР вважає, що нині Китай не відмовився від принципу суперпланування (стратегемності) “єдиноначальності”. Справді, китайська дипломатія має значний історичний досвід у застосуванні маніпуляції в різних сферах суспільного життя. Маніпулятивний підхід там був досить органічно включений в мистецтво таємного управління противником. Цю практику описав Сунь-цзи. Він створив трактат, присвячений військовій стратегії та політиці, можливості перемогати небезпеку ще до того моменту, як вона оформиться. Такі стратегічні плани в сучасній науці називають “стратагемами”. Необхідність розробити стратегічний план, який дозволяв би за допомогою прихованих дій, не вступаючи у відкрите протистояння, перемогати супротивника, стала на озброєння політиків і дипломатів.

Інша прикметна риса досліджуваного інституту полягає в появі постійних дипломатичних представників. Необхідність у них породили взаємовідносини міст-держав Північної Італії. Першість у цьому належить Венеції, Мілану, Неаполю і Рагузі, розташованій на березі Адріатичного моря, а також Франції. У кінці XV ст. постійні дипломатичні представники з’являються також у Парижі та Лондоні. Особливо відчутний поштовх на шляху розвитку дипломатичного права мав Віденський конгрес, який відбувся 1815 р. Фактично на ньому проведено першу кодифікацію норм цього інституту. У прийнятому Регламенті був підтверджений принцип суверенної рівності держав, якого до цього часу

не дотримувались дипломати різних держав. Відлік нової дипломатії ХХ ст. потрібно вести від Версальського договору 1919 р. і створення Ліги Націй. Важливим етапом її розвитку був Паризький мирний договір 1928 р., який заборонив війну як знаряддя національної політики, але, на жаль, не став надійною перепорою для розв'язання Другої світової війни. Статут ООН, створення якого ініціювали США, Велика Британія, СРСР і Китай, мав на меті внести у міжнародні відносини (а отже, і в дипломатію) право і порядок та ефективну систему колективної безпеки.

Зіткнулися, отже, між собою два вектори принципових засад зовнішньої політики — ідеалізм у постановці проблем і прагматизм у досягненні завдань національної безпеки. З одного боку, дипломатія будується на довірі. Прикладом може бути факт, наведений в мемуарах А. Ф. Добриніна — посла СРСР в США при шести президентах в 1962—1986 рр. Добринін пише, що в період підготовки візиту Ніксона в СРСР виникла унікальна ситуація в його дипломатичній практиці, коли помічник президента (Г. Кіссинджер) таємно інформує іноземного посла про те, що знав і що не знав держсекретар (Б. Роджерс) із переписки президента США (Ніксон) із керівниками іншої держави [8, 234]. Пізніше Добриніна було під'єднано до спеціальної закритої урядової мережі з Кіссинджером. Проте високий рівень дипломатії Генрі Кіссинджера та Добриніна не допомогли їх керівникам, оскільки вони орієнтувалися на логіку боротьби за світове лідер-

ство. Захоплення таємною дипломатією призвів адміністрацію США до відомого скандалу щодо зловживання таємними прослуховуваннями політичних опонентів, названий “Уотергейтом”, та руйнування кар’єри президента Річарда Ніксона. СРСР не витримав тиску зовні та витратності мілітаризованої економіки в умовах відсутності адекватного менеджменту.

Тобто іншою прикметною рисою дипломатії є ще один “розрив”, який першим помітив напередодні Першої світової війни італійський дипломат Даніель Варе. Це неспівпадання можливостей дипломатичної служби з бажанням еліти досягти позиції гегемона. У дипломатів така обставина викликає іронічну посмішку, а у політиків — скандал [9].

Принагідно відзначимо, що нині стратегіями використовують і сучасні західні імперії у вигляді “керованого хаосу”, інформаційних витоків. Йдеться про той факт, що по аналогії зі справою “Уотергейт” відбувається “Кейблгейт” — телеграмний скандал, який зачепив інтереси цілого ряду політиків і певним чином підняв питання про довіру до дипломатії та дипломатів. У ніч на 29 листопада 2010 р. сайт WikiLeaks, а також такі впливові ЗМІ, як El País, Le Monde, Der Spiegel, The Guardian, The New York Times, журнал “Русский репортер”, почали публікацію секретних депеш американських дипломатів, отриманих із закритої бази даних SIPRNet. Зміст депеш містить інформацію посольств про: події в країнах СНД та найближчому зарубіжжі; відносини НАТО з країнами Балтії, військові операції США

в Косово, Афганістані, Іраку (400 тис. документів); проблеми економіки, фінансів, енергетики (захист американських платіжних карток, ENI — Газпром); політика (оцінка якостей світових лідерів, ядерні технології, тероризм). Самі по собі матеріали не мали грифу “надзвичайно секретно” (тобто не стосувалися діяльності спецслужб, спецоперацій та дипломатії перших осіб), не містили невідомої інформації для загалу світової спільноти, а тим більше для аналітиків. Викликом для політиків і дипломатичної еліти стала сама можливість втручання в їхні справи простих людей з вулиці (із Мережі) та широкого розголосу всього цинізму, а також пліткового характеру повсякденної міжнародної рутини і політичного процесу. А ЗМІ забезпечили ще незалежну експертизу доцільності та ефективності певних рішень, що виявило особисту зацікавленість політиків. Проте адміністрація США не спростувала опублікованого та розкритого, не відмовилася від своїх співробітників і не пред’явила звинувачень у наклепі. Її представники говорили лише про завдання шкоди для національної безпеки.

Аналіз показує, що WikiLeaks, що виникла як маловідома служба, досягла свого максимуму в 3 % інформаційного простору в листопаді — грудні 2010 р., потім стабілізувалася на рівні 0,5 %, увійшла в наше життя, як один з перших вісників відкритого інформаційного суспільства [10—11]. Служба WikiLeaks стала значною базою для здійснення подібних інформаційних операцій. Складається враження, що у

випадку з проектом WikiLeaks суспільство має справу з технологічним майданчиком (середовищем) для реалізації ідеологічних аспектів інформаційних операцій, спрямованих на ідеологічний вплив на населення в контексті нестабільних політичних ситуацій, дезорієнтації населення й створення паніки. Задекларована мета на початковому етапі розробки й реалізації проекту WikiLeaks була досягнута. Опубліковані на порталі Wikileaks секретні матеріали заволоділи увагою світової спільноти. З появою portalу Wikileaks вплив Інтернет-простору зріс. Результатом стали як позитивні надбання, так і негативний потенціал можливих наслідків. Російський аналітик Олександр Баунов у своїй праці “Wikileaks: Дипломатия с черного хода” зазначає, що найнеприємнішим для американців був виток прямих та грубуватих висловлювань про іноземних лідерів. Там немає особливого криміналу, проте ситуація неприємна: це якби в кімнату нечутно ввійшов ваш знайомий в той самий момент, коли ви відверто обговорюєте його з друзями [12]. О. Баунов сам був дипломатом, тому його висловлювання мають коректний характер. Справжня картина можливостей інформаційних витоків особливо гостро виявилася під час подій в Єгипті, а особливо в Тунісі, де дві опубліковані депеші спрацювали детонатором вибухової хвилі протесту проти уряду.

Вищевикладене дозволяє дійти певних попередніх висновків: 1) готуючи дипломатів, необхідно враховувати, що нині дипломатію і воєнний сценарій розвитку подій

міжнародного життя розділяє лише тонка межа; 2) проектом WikiLeaks зроблена перша спроба інформаційного обмеження інституційної сутності держави з одночасним розширенням інформаційної складової суспільства; 3) однак при цьому необхідно враховувати, що “перерозподіл” інформації в суспільстві на певному етапі може стати болісним процесом. Події в Тунісі, Єгипті, Ємені, Судані підтверджують цю тезу.

Література

1. *Зонова Т. В.* Современная модель дипломатии: истоки становления и перспективы развития. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2003. — 336 с.
2. *Sahlins M.* Economic Antropology and Antropological economics // Social Science Information. — 1969, No 8 (5). — P. 13–33.
3. *Sahlins M.* Stone Age Economics. — London: Tavistock Publications Ltd. Tavistock, 1974. — P. 348.
4. *Giovanni Maggi.* A Political-Economy Theory of Trade Agreements / Giovanni Maggi, Andrés Rodr Águez-Clare // American Economic Review, American Economic Association, 2007. — vol. 97 (4). — P. 1374–1406.
5. *Kunreuther H.* Risk Analysis and Risk Management in an Uncertain World // Risk analysis. 2002, Vol 22, No 4. — P. 655–664.
6. *Дикшатар В. Р.* Рамачандра. Война в древней Индии. Философия, этика, стратегия, тактика / Пер. с англ. А. Б. Давыдовой. — М.: ЗАО Центрополиграф, 2012. — С. 304–305.
7. *Чжао Хунвэй.* Китайская дипломатия в контексте процессов взаимодействия и соперничества в Восточной Азии // Аналитические записки научно-координационного совета по международным исследованиям МГИМО (У) МИД России. — Вып. 1 (21), Янв. 2007. — М.: МГИМО — Университет, 2007 — С. 43.
8. *Добрынин А. Ф.* Сугубо доверительно. Посол в Вашингтоне при шести президентах США (1962–1986 гг.) / Анатолий Добрынин. — Изд. 2-е. — М.: Международные отношения, 2008. — 712 с.
9. *Daniele Vare.* Der Lachende Diplomat. — Hamburg: MCMLI. Paul Zsonnay Verlag. — 519 p.
10. *Горбатюк Н.* WikiLeaks: разоблачения, изменившие мир / Надежда Горбатюк. — М.: Эксмо, 2011. — 208 с.
11. WikiLeaks: кризис дипломатии. — Электронный ресурс. См. сайт. http://pkr.at.ua/news/wikileaks_krizis_diplomatii/2010-11-30-48
12. *Баунов А.* WIKILEAKS: Дипломатия с черного хода. — М.: Эксмо, 2011. — 370 с.